

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЯШЕЛ ҮЗЭН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
РУС ӘЖӘЛЕ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ СОВЕТЫ**

КАРАР

2021 елның 9 марты

№26

Татарстан Республикасы Яшел Үзән муниципаль районы Рус Әжәле авыл жирлеге Советы депутаты статусы турында нигезләмәне раслау хакында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 06.10.2003 ел, №131-ФЗ Федераль законы, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы 24.07.2004 ел, №45-ЗРТ Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Яшел Үзән муниципаль районының «Рус Әжәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы, Рус Әжәле авыл жирлеге Советы Регламенты нигезендә Рус Әжәле авыл жирлеге Советы карар итте:

1. Татарстан Республикасы Яшел Үзән муниципаль районының Рус Әжәле авыл жирлеге Советы депутаты статусы турында нигезләмәне расларга (1 нче кушымта).

2. Элеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында Яшел Үзән муниципаль районының рәсми сайты (<http://zelenodolsk.tatarstan.ru>), шулай ук мәгълумати стендларда тубәндәге адреслар буенча: Рус Әжәле авылы, Центральная урамы, 1 йорт (жирлек хакимияте бинасы), Карашам авылы, Новая урамы, 27 йорт (мәдәният йорты бинасы) урнаштырырга

3. Элеге карарның үтәлешен тикшереп торуну Рус Әжәле авыл жирлеге башлыгына йөкләргә.

Рус Әжәле авыл жирлеге
башлыгы, Совет рәисе

Г.Ф.Семахина

Татарстан Республикасы Яшел Үзән муниципаль районы Рус Әжәле авыл жирлеге Советы депутаты статусы турында нигезләмә

Әлеге нигезләмә Татарстан Республикасы Яшел Үзән муниципаль районының Рус Әжәле авыл жирлеге Советы депутаты (алга таба-депутат) хокукларын һәм бурычларын билгели, үз вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда төп хокукый һәм социаль гарантияләрне күздә тотта.

Статья 1. Депутат статусының хокукый нигезе

1. Депутат статусы Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы Яшел Үзән муниципаль районының «Рус Әжәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы (алга таба-жирлек уставы), әлеге Нигезләмә нигезендә билгеләнә.

2. Депутат - бер мандатлы сайлау округы буенча муниципаль сайлауларда сайланган Россия Федерациясе гражданы һәм Рус Әжәле авыл жирлеге Советында (алга таба – жирлек Советы) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнарында һәм муниципаль норматив хокукый актларда каралган вәкилләккә һәм башка вәкаләтләренә гамәлгә ашырырга вәкаләтле вәкил.

3. Депутат үз эшчәнлегендә Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, жирлек Уставына һәм муниципаль норматив хокукый актларга, шулай ук сайлаучылар мәнфәгатьләренә таяна.

4. Депутат үз статусын депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле булмаган эшчәнлек өчен файдаланырга хокуклы түгел.

5. Депутатка Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, жирлек уставы, әлеге Нигезләмә нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәмин ителә.

Статья 2. Депутат статусы белән бәйле чикләүләр, тьюлар

1. Депутатлар Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасы депутатлары, Россия Федерациясе Федераль Собрание Федерация Советы әгъзалары, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатлары була алмый, Россия Федерациясенә башка дәүләт вазыйфаларын, Татарстан Республикасы дәүләт вазыйфаларын, шулай ук дәүләт граждан хезмәте вазыйфаларын һәм муниципаль хезмәт вазыйфаларын били алмый. Жирле үзидарәнә сайланулы вазыйфаи заты, 131-ФЗ номерлы Федераль законда

билгелэнгән очрақлардан тыш, депутат вәкаләтләрен бер үк вакытта үти алмый.

2. Үз вәкаләтләрен даими нигездә башкаручы депутат хокуклы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлегә белән шәхсэн яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнергә;

2) коммерция яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашу, түбәндәге очрақлардан тыш:

а) сәяси партия, һөнәр берлеге органы, шул исәптән җирле үзидарә органында, җирлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайлап алу органы тарафыннан, башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез милек милек милекчеләр ширкәтенә гомуми жылышында катнашу (конференция);

б) коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә (сәяси партия, һөнәри берлек органы, шул исәптән җирле үзидарә органында, җирлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайлау органы, башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез милек милекчеләр ширкәтенә гомуми жылышында катнашу (конференция), Татарстан Республикасы Президентының алдан хәбәрнамәсе нигезендә катнашу, Татарстан Республикасы законы белән билгелэнгән тәртиптә;

в) Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре советында, башка муниципаль берәмлекләренә берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында җирлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

г) (җирлек исеменнән оешманы гамәлгә куючы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен яисә муниципаль милектә булган акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә җирлекнең идарә органнарында һәм Ревизия комиссиясендә, гамәлгә куючы (акционер, катнашучы) булган оешманың идарә итү органнарында һәм Ревизия комиссиясендә җирлек мәнфәгатьләрен бушлай тәкъдим итү;);

д) федераль законнарда каралган башка очрақлар;

3) башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә, мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш. Шулай ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданнылыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкача каралмаган булса;

4) идарә органнары, попечительлек яки Күзәтчелек советлары, Россия Федерациясе территориясендә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган һәм аларның структур бүлекчәләре составына, әгәр

Россия Федерациясенә халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, керергә.

3. Депутатлар «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш.

Статья 3. Депутат вәкаләтләре вакыты

1. Депутатның вәкаләтләре вакыты жирлек уставы белән билгеләнә һәм кимендә ике һәм биш елдан артык була алмый.

2. Депутат вәкаләтләре сайланган көннән башлана һәм яңа чакырылыш авыл жирлегә Советы эшли башлаганнан бирле туктатыла.

Статья 4. Депутат хокуклары

Депутат хокуклары:

1) жирлек Советында даими комиссияләргә һәм тиешле вазыйфаларга сайларга һәм сайланьрга;

2) жирлек Советы тарафыннан карау өчен сораулар бирергә;

3) высказывать фикерен формалаштыру мәсьәләләре буенча төзелә торган авыл жирлегә Советы органнары һәм кандидатуралары вазыйфаи затлар, сайланучы (назначаемых, согласуемых) авыл жирлегә Советы тарафыннан;

4) закон чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә авыл жирлегә Советының хокукый актлары проектларын кертергә;

5) көн тәртибе буенча, фикер алышына торган мәсьәләләргә карау тәртибе һәм асылы буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр, жирлек Советы карарлары проектларына төзәтмәләр кертергә;

6) жирлек Советы сессияләрендә теләсә кайсы органның яисә вазыйфаи затның, жирлек Советына хисап бирүче яисә контрольдә тотылырга тиешле мәгълүматын яки чираттан тыш хисапны тыңлау турында тәкъдимнәр кертергә;

7) участвовать в прениях в установленном настоящим Регламентом порядке;

8) үз тәкъдимнәрен нигезләп һәм тавыш бирү мотивлары буенча чыгыш ясарга, белешмә бирергә;

9) жирлек Советы сессияләрендә, аның фикеренчә, иҗтимагый әһәмияткә ия булган гражданныр мөрәҗәгатьләрен игълан итәргә.;

10) жирле үзидарә Советы тарафыннан төзелә торган органнар һәм вазыйфаи затлар кандидатуралары составы (саны, персонал) буенча фикерен әйтергә;

11) жирлек Советының даими комиссияләре, сессияләре беркетмәләре белән танышырга.

Статья 5. Депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Депутат вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләгән белән отставка;

- 3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яисә чикләнгән эшчән дип тану;
- 4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яки вафат булган дип игълан итү;
- 5) суд карары үз көченә керде;
- 6) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;
- 7) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил гражданы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы чит дәүләт органнарына сайланырга, аларга чит дәүләт гражданлыгы алырга йә яшәүгә рөхсәт яисә Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булып тормаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документ яисә башка документ алырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы;
- 8) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;
- 9) жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;
- 10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә юлламалар;
- 11) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда (алга таба - 131-ФЗ номерлы Федераль закон) һәм башка федераль законнарда билгеләнгән башка очрактарда.

2. Депутатның вәкаләтләре «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм счетлары (кертәмнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, әгәр 131-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаса, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон белән вакытыннан алда туктатыла.

3. Жирлек Советының депутатның вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карары вәкаләтләренә вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча, ә бу нигез жирлек Советы сессияләре арасында барлыкка килгән очракта, - мондый нигез барлыкка килгән көннән соң өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

4. Татарстан Республикасы Президенты депутатның вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәжәгать иткән очракта, вәкаләтләренә вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән очракта, әлеге гариза жирлек Советына кергән көн була.

5. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1-7, 10 һәм 11 пунктларында күрсәтелгән очрақларда депутат вәкаләтләрән туктату турында жирлек Советы карарында депутат вәкаләтләрән туктату көне билгеләнә.

6. Депутатның әлеге статьяның 1 өлешендәге 8 пунктында каралган очрақта вәкаләтләрә чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижәләре рәсми басылып чыккан көннән жирлекнең тиешле вәкиллекле органы депутаты туктатыла.

7. Депутатның әлеге статьяның 1 өлешендәге 9 пунктында каралган очрақта вәкаләтләрә жирлек Советы вәкаләтләрән вакытыннан алда туктаткан йә жирлек башлыгы яисә жирлек Советы депутаты вәкаләтләрән вакытыннан алда туктаткан көннән туктатыла.

Статья 6. Депутатның таныклығы һәм күкрәк билгесе

1. Депутат үз шәхесен һәм вәкаләтләрән раслый торган документ булган таныклыкка, шулай ук үз вәкаләтләрә чоры дәвамында аның тарафыннан файдаланыла торган күкрәк билгесенә ия.

Статья 7. Депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыру шартлары

1. Депутат, жирлек Уставында билгеләнгән очрақлардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәү белән берләштереп, даими нигездә эшли.

2. Даими нигездә жирлек Советының билгеләнгән саныннан иң күбе депутат эшли ала.

3. Үз вәкаләтләрән даими нигездә гамәлгә ашыру өчен депутатка аена ике эш көненә эш урынын (вазыйфасын) саклап калу гарантияләнә.

Статья 8. Депутатның эшчәнлек формалары

Депутатның эшчәнлек рәвешләре түбәндәгеләр:

1) жирлек Советы сессияләре эшендә катнашу;

2) жирлек Советының даими комиссияләре эшендә катнашу;

3) дәүләт хакимиятенә федераль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары вазыйфаи затларына, оештыру-хокукый рәвешләренә, ижтимагый берләшмәләргә бәйсез рәвештә оешма житәкчеләренә мөрәжәгать;

4) норматив хокукый акт проекты кертү;

5) депутат гарызнамәсе кертү;

6) жирлек советы кабул итә торган муниципаль хокукый актлар проектларын эшләүдә катнашу;

7) Татарстан Республикасы Дәүләт Советына закон чыгару инициативасы тәртибендә жирлек советы кертә торган Татарстан Республикасы законнары проектларын эшләүдә катнашу;

8) сайлаучылар белән очрашулар, аларның мөрәжәгатьләре белән эшләү, вәкиле булган жирлек халкына үзенә эшчәнлегә һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында мәгълүмат бирү;

9) жирле референдумнары, гавами тыңлауларны, жыелышларны, конференцияләрне һәм гражданнары сорапшыруларны оештыруда һәм уздыруда катнашу;

10) территориаль ижтимагый үзидарәне оештыруда катнашу.

2. Депутат үз эшчәнлеген федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында һәм жирлек Уставында каралган башка рәвешләрдә дә гамәлгә ашырырга мөмкин.

Статья 9. Депутат ярдәмчеләре

1. Депутат депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыруда аңа ярдәм күрсәтү өчен өч ярдәмчегә ия булырга хокуклы. Депутат ярдәмчеләренең эше (эшчәнлеге) ижтимагый башлангычларда башкарыла.

2. Депутат үз ярдәмчеләре өчен җаваплы һәм аларны теләсә кайсы вакытта алмаштырырга хокуклы.

3. Депутат ярдәмчеләре эшенең (эшчәнлегенең) хокукый нигезләре жирлек Советы раслаган жирлек Советы депутаты ярдәмчесе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

Статья 10. Депутатның сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәте

1. Депутат жирлек халкы, шулай ук жирлек территориясендә урнашкан предприятиеләр, оешмалар, дәүләт органнары һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

2. Депутат сайлаучылар алдында хисап тоты, үз эше турында елга кимендә бер тапкыр сөйли, аларга жирлек Советы эше турында әледән-әле хәбәр итә, шулай ук аена кимендә бер тапкыр халыкны кабул итә.

3. Депутат жирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәмин итү буенча законнарда каралган чараларны күрә, алардан кәргән тәкъдимнәргә, гаризаларны, шикәятләргә карый, үз вәкаләтләре чикләрендә аларда булган мәсьәләләргә дәрәҗә һәм үз вакытында хәл итүгә ярдәм итә.

4. Гражданның кабул итә

5. Жәмәгать фикерен өйрәнә һәм, кирәк булса, тиешле дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына һәм ижтимагый берләшмәләргә тәкъдимнәр кертә.

6. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары биналарда, махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук йорт эчендәге территорияләрдә уздырыла. Бу очракта аларны үткөрү тормыш-яшәешне тәмин итү, транспорт яисә социаль инфраструктура, элемент объектлары эшчәнлеге бозылуга, җәяүлеләр һәм (яисә) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулар булдыруга йә гражданның торак урыннарына яисә транспорт яисә социаль инфраструктура объектларына керүенә китермәскә тиеш. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының яисә жирле үзидарә органнарының мондый очрашулар турында хәбәр таләп ителми. Шулай ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарда аларны уздыру датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

7. Депутатның гавами чара рәвешендә сайлаучылар белән очрашулары җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.

8. Жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнә торган

гавами чара рәвешендә депутат сайлаучылар белән очрашуларны оештыруга яисә уздыруга каршылык күрсәтү Россия Федерациясе законнары нигезендә административ жаваплылыкка китерә.

Статья 11. Депутатлар этикасы кагыйдәләрен үтәү

1. Депутат жирлек Советы тарафыннан раслана торган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә, шул исәптән түбәндәге йөкләмәләрне үтәргә тиеш:

1) шәхсэн яисә якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә жирле үзидарә органнары эшендә катнашудан һәм жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфай затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданны эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусын файдаланмау;

2) депутат бурычларын объектив башкаруда шик тудырырлык үзүендә тотыштан тыелырга, шулай ук аның абруена яисә жирлек Советы абруена зыян китерергә сәләтле конфликтлы хәлләрдән качарга мөмкин;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы булганда - шәхси кызыксыну (турыдан-туры яисә читләтеп) депутат бурычларын тиешенчә, объектив, өлешсез үтәүгә йогынты ясый яисә йогынты ясый торган вәзгыять, - бу хакта жирлек Советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге конфликтны булдырмауга яисә жайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәргә;

4) жирлек Советында билгеләнгән гавами чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә бәйле булмаган максатларда конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа мәгълүм булган белешмәләрне фаш итмәскә һәм файдаланмаска;

6) депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләүләр (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссуда, хезмәт күрсәтүләр, күнел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) алынмаска.

Статья 12. Депутатның, аның хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр

1. Татарстан Республикасы дөүләт гражданны хезмәткәрләре тарафыннан керемнәр, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләр тапшыру өчен Татарстан Республикасы Президенты тарафыннан билгеләнгән срокта ел саен депутат (даими нигездә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы затлардан тыш) түбәндәгеләрне тапшырырга тиеш:

1) хисап чорында (1 гыйнвардан 31 декабрьгә кадәр) барлык чыганақлардан алынган керемнәре (акчалата бүләкләүне, пенсияләрне, пособиеләрне, башка түләүләрне кертәп) турында белешмәләр, шулай ук аның милек хокукындагы мөлкәте турында һәм хисап чоры ахырына торышы буенча мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр (31 декабрь);

2) хисап чорында (1 гыйнвардан 31 декабрьгә кадәр) алган хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының барлык чыганақлардан (хезмәт хакын, пенсияләрне, пособиеләрне, башка түләүләрне кертәп) керемнәре турында белешмәләр, шулай ук алар милек хокукында булган мөлкәт

турында һәм хисап чоры ахырына аларның мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр (31 декабрь);

3. Жири кышәрлеге, башка күчәмсез мөлкәт объекты, транспорт чарасы, кыйммәтле кәгазьләр (оешмаларның устав (тупланма) капиталларындагы катнашу өлешләре, пайлар), цифрлы финанс активлары, хисап чорында цифрлы валюта (1 гыйнвардан 31 декабрьгә кадәр) сатып алу буенча алыш-биреш буенча һәр алыш-биреш буенча үз чыгымнары, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының чыгымнары турында белешмәләр, әгәр мондый алыш-бирешләрнең гомуми суммасы әлеге затның һәм аның хатынының (иренең) хисап чорына кадәрге соңгы өч елдагы гомуми керемнән артып китсә һәм әлеге алыш-бирешләрне башкару чыганакалары хақында.

2. Депутат Татарстан Республикасы Президентына керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләр тапшыра.

3. Депутат керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында алар биргән белешмәләрдә күрсәтелмәгән яисә кайсы белешмәләр тулысынча чагылдырылмаган яисә ялгышлар булган очракта, алар Татарстан Республикасы Президентына керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында төгәлләштерелгән белешмәләргә тапшырырга хокуклы.

Депутат әлеге статьяның 1 пунктында күрсәтелгән срок тәмамлангандан соң бер ай эчендә төгәлләштерелгән белешмәләргә тапшырырга мөмкин.

4. Керемнәре, чыгымнары, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәү яки объектив сәбәпләр аркасында шәһәр Советы депутаты тарафыннан керемнәре, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат тапшыру мөмкинлеге булмау турында гариза Татарстан Республикасы Президенты билгеләгән тәртиптә карап тикшерелгән тиеш.

5. Керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләргә тапшырмаган, шулай ук белә торып дәрәс булмаган яисә тулы булмаган белешмәләргә тапшырган өчен депутат Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы була.

6. Шәһәр Советы депутаты коррупциягә каршы тору турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләрнең дәрәсләгән һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Президенты карары буенча уздырыла.

7. Үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында төгәл булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшырган депутатка, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр, әгәр әлеге белешмәләргә бозып

күрсәтүләре житди булмаса, 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган жаваплылык чаралары кулланылырга мөмкин.

8. Депутатлар тарафыннан тапшырылган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турындагы белешмәләр Зеленодольск муниципаль районының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәренең рәсми сайтында урнаштырыла һәм (яисә) муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә массакүләм мәгълүмат чараларына бастырып чыгару өчен бирелә.

Статья 13. Депутатның сайлаучылар алдында жаваплылыгы

1. Депутатның сайлаучылар алдында жаваплылыгы аны сайлаган сайлаучыларның ышанычын югалту нәтижәсендә барлыкка килә.

2. Сайлаучыларның ышанычын югалткан депутат сайлаучылар тарафыннан гамәлдәге законнарда, жирлек уставында билгеләнгән нигезләрдә һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

3. Депутатны чакыртып алу нигезләре булып депутатның аңа карата ышанычын шик астына куя торган һәм депутат статусына туры килми торган, Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарын һәм башка норматив хокукый актларын, жирлек Уставын һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны үтәүдә чагылган конкрет хокукка каршы карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмау) тора.

4. Депутатны чакыртып алу буенча тавыш бирү халык инициативасы буенча «Россия Федерациясе гражданны сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә, 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып, жирле референдум уздыру өчен Татарстан Республикасы законы нигезендә кабул ителә торган тәртиптә үткәрелә.

5. Депутатны чакыртып алу өчен нигез итеп бары тик аның суд тәртибендә раслаган очракта аның конкрет хокукка каршы карарлары яисә гамәлләре (гамәл кылмавы) гына хезмәт итә ала.

6. Депутатны чакыртып алу процедурасы аңа сайлаучыларга чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр турында аңлатмалар бирү мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

7. Әгәр чакыртып алу өчен муниципаль берәмлектә (сайлау округында) теркәлгән сайлаучыларның кимендә яртысы тавыш бирсә, депутат сайланган дип санала.

8. Депутатны чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

Статья 14. Депутатның жирлек Советы сессияләрендә катнашуы.

1. Депутат жирлек Советының барлык сессияләрендә шәхсән катнашырга бурычлы

2. Депутат жирлек Советы сессияләренең вакыты һәм уздыру урыны, карауга кертелә торган мәсьәләләр турында үз вакытында хәбәр итә, шулай

ук жирлек Советы регламенты нигезендә әлеге мәсьәләләр буенча барлык кирәкле материалларны ала.

3. Жирлек Советы сессияләрендә катнашу мөмкинлеге булмаганда, депутат бу хакта алдан ук жирлек башлыгына хәбәр итә.

Статья 15. Депутатларның жирлек Советының даими комиссияләре эшендә катнашуы.

1. Депутат үзе әгъзасы булган жирлек Советының даими комиссияләренең барлык утырышларында шәхсән катнашырга тиеш.

2. Депутат даими комиссияләренең утырышларын уздыру вакыты һәм урыны, карауга кертелә торган мәсьәләләр турында вакытында хәбәр итә, шулай ук жирлек Советы регламенты нигезендә әлеге мәсьәләләр буенча барлык кирәкле материалларны ала.

3. Даими комиссияләр утырышларында катнашу мөмкинлеге булмаганда, депутат бу хакта алдан ук даими комиссия рәисенә хәбәр итә.

Статья 16. Депутатның вазыйфаи затлар тарафыннан беренче чиратта кабул итүгә хокукы

1. Депутатлар эшчәнлеге мәсьәләләре буенча жирлек территориясендә депутат (алга таба - жирлек) жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр житәкчеләре тарафыннан чираттан тыш кабул итү хокукыннан файдалана.

2. Депутат вазифаи затка турыдан-туры яисә вазыйфаи затның кабул итү (секретариат) аша телдән яисә язмача мөрәжәгать итәргә хокуклы.

3. Телдән мөрәжәгать иткән очракта кабул итү вакыты вазыйфаи зат тарафыннан жирлек Советы депутаты белән килешүләр буенча билгеләнә, ә депутатка язмача мөрәжәгать иткән очракта кабул итү вакыты депутат мөрәжәгатен алган вакыттан алып өч көннән дә соңга калмыйча вазыйфаи зат тарафыннан билгеләнә.

4. Депутатны өч көн эчендә кабул итә алмаганда, депутат белән килешү буенча вазыйфаи зат башка вакытны билгели.

Статья 17. Депутатның мәгълүмат алу һәм тарату хокукы

1. Депутат жирле үзидарә органнарыннан, муниципаль предприятиеләрдән һәм учреждениеләрдән һәм аларның вазыйфаи затларыннан аның закон тарафыннан саклана торган яшерен эшчәнлеге белән бәйле булмаган мәсьәләләр буенча мәгълүмат алырга хокуклы.

2. Депутат үз эшчәнлеге мәсьәләләре буенча массакүләм мәгълүмат чараларында федераль законда каралган тәртиптә чыгыш ясарга хокуклы.

Статья 18. Депутат мөрәжәгатьләрен карау

1. Депутат дәүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына, оештыру-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә оешмаларга, ижтимагый берләшмәләргә, депутат эшчәнлеге мәсьәләләре буенча тиешле вазыйфаи затларга телдән яисә язмача мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Депутат эшчәнлеге мәсьәләләре буенча мөрәжәгать иткән жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм аларның вазыйфай затлары депутатка аның мөрәжәгатенә җавап бирергә яисә соралган документларны яисә мөрәжәгать алган көннән соң 15 көн эчендә, әгәр ул өстәмә өйрәнү яисә тикшерү таләп итмәсә, белешмәләр бирергә тиеш.

3. Депутат мөрәжәгатенә бәйле рәвештә өстәмә тикшерү яисә нинди дә булса мәсьәләләрне өстәмә өйрәнү кирәк булган очракта, әлеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән вазыйфай затлар һәм җитәкчеләр бу хакта депутат мөрәжәгатен алган көннән 15 көн эчендә депутатка хәбәр итәргә тиеш. Ахыргы җавап депутатка депутатның язма мөрәжәгатен алган көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча тапшырыла.

4. Дәүләт органнары, оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә оешмалар, иҗтимагый берләшмәләр, аларның вазыйфай затлары тарафыннан депутатларның мөрәжәгательләрен карау тәртибе һәм сроклары законнар белән билгеләнә.

5. Депутат жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм алар куйган сорауларны карауда турыдан-туры катнашырга хокуклы.

Статья 19. Депутат соравы

1. Депутат яки депутатлар төркеме депутат гарызнамәсе белән жирлек башлыгына, жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр җитәкчеләренә жирлек Советы компетенциясенә керә торган мәсьәләләр һәм үзенә депутат эшчәнлеге мәсьәләләре буенча мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Депутат гарызнамәсе жирлек Советы сессиясенә язма рәвештә кертелә һәм жирлек Советы сессиясендә игълан ителә. Депутат гарызнамәсен рәсмиләштерү жирлек Советы регламенты нигезендә башкарыла.

3. Депутат таләбе җибәрелгән орган яисә вазыйфай зат аны алган көннән соң 15 көн эчендә аңа язма рәвештә җавап бирә.

Статья 20. Депутатның бурычлары

1. Депутат бурычлы:

1) үз эшчәнлеген гамәлгә ашырганда Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнары, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын, жирлек Уставын, башка муниципаль хокукый актларны үтәргә; гражданның хокукларын һәм законлы мәнфәгательләрен үтәүне һәм яклауны тәмин итәргә;

2) даими рәвештә, айга кимендә бер тапкыр, сайлаучыларны кабул итәргә;

3) гражданның, оешмаларның оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә, иҗтимагый берләшмәләренә, дәүләт хакимияте органнарының, жирле үзидарә органнарының мөрәжәгательләрен үз вакытында карарга һәм аларга үз компетенциясе чикләрендә җаваплар бирергә;

4) очрашуларда турыдан-туры сайлаучылар алдында хисап тотарга, шулай ук үзләренең эшләре турында массакүләм мәгълүмат чаралары аша елына кимендә бер тапкыр хәбәр итәргә;

5) депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле чикләүләренә үтәргә;

б) аңа депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле рәвештә танылган. Дәүләт серен һәм закон белән саклана торган башка серне сакларга, шулай ук шәхси тормышка, гражданнарның намусына һәм абруена кагылышлы белешмәләренә фаш итмәскә.

2. Депутат аңа федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлек уставы һәм жирлек Советының муниципаль хокукый актлары белән йөкләнгән башка бурычларны үти.

Статья 21. Депутатның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәте

1. Жирле үзидарәнең коллегиаль органы әгъзасы булган депутат жирлек Советы, аның органнары эшчәнлегендә актив катнашуын тәмин итә торган тулы хокукка ия.

2. Жирлек Советы депутатның аның сайлау округындагы эше, жирлек Советындагы эше, аларга жирлек Советы карарларын һәм йөкләмәләрен үтәү турындагы хәбәрен тыңларга хокуклы.

3. Жирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфаи затлары депутатка аның эшендә кирәкле ярдәм күрсәтәләр, жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында депутатка хәбәр итәләр, үзидарәгә ия территориянең икътисадый һәм социаль үсеше программаларын үтәүнең барышы турында, депутатның тәнкыйть искәртмәләре һәм тәкъдимнәре буенча кабул ителгән чаралар турында депутатны өйрәнүгә, муниципаль берәмлекләренә вәкилләккә органнары эше практикасын, жәмәгәтчелек фикерен өйрәнүгә ярдәм итә.

Статья 22. Депутат эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

1. Депутат эшчәнлегенә гамәлгә ашыруның социаль һәм башка гарантияләре жирлекнең законнары, муниципаль норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

2. Депутатларның жинаять яки административ җаваплылыкка тартылган хокукларын гарантияләү, тоткарлау, кулга алу, тентү, сорау алу, аларның жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләренә карата башкарылу, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыны булган депутатларга карата оператив-эзләнү чаралары, аларның багажлары, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, алар карамагындагы элемтә чаралары чараларын исәпкә алу, федераль законнар белән билгеләнә.

3. Депутат тавыш биргәндә белдерелгән фикер, позиция, депутатның статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән вәкаләтләр вакыты узгач, әйтелгән фикер өчен жинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлегә нигезләмә депутат тарафыннан ачыктан-ачык кимсетүләр, яла ягу яки федераль законда каралган башка хокук бозуларга җибәрелгән очракларга кагылмый.

4. Даими нигездә вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы депутат граждан, административ яисә жинаять эше буенча йә административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яисә вәкил (законлы вәкиллеке очракларыннан тыш) буларак катнаша алмый.

Статья 23 Депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыруда каршылыклар тудыру өчен жаваплылык

Әлеге Нигезләмәнең нигезләмәләрен жирле үзидарә органнарының, оешмаларның һәм ижтимагый берләшмәләрнең вазыйфай затлары тарафыннан үтәмәү, шул исәптән әлеге Нигезләмәнең билгеләнгән срокларын һәм депутат запросларына һәм мөрәжәгатьләренә мәгълүмат һәм жаваплар бирү тәртибен үтәмәү, алдан ук ялган мәгълүмат бирү, мәгълүмат бирүдән баш тарту, аны бирүдән баш тарту, депутатларны кабул итү кагыйдәләрен бозу кануннарда каралган жаваплылыкка китерә.